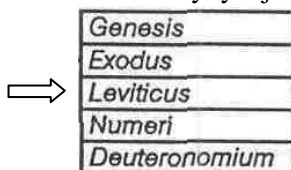

3. kniha Mojžíšova - Leviticus

NÁZEV: hebrejsky וַיִּקְרָא *Va-jikra* („A zavolał“) Hebrejský název אֲרָקִי vychází ze slov, kterými začíná: *A zavolał Hospodin Mojžíše*. Název *Leviticus* se objevuje poprvé v Septuagintě (řecký překlad z 2.stol.př.Kr.) a pochází z řeckého slova *leitikos* znamenajícího „levitský“, „vztahující se k Levitům“, protože popisuje především náboženské a kultovní zákony týkající se kněžského kmene Levi.

UMÍSTĚNÍ: Leviticus je třetí knihou Starého zákona. Řadí se do Tóry (Zákona) čili k Pěti knihám Mojžíšovým (= Pentateuch).

PISATEL: kniha je připsána Mojžíšovi, ale Mojžíš toho nejspíše mnoho nenapsal V jeho duchu – v Duchu Božím, přidávali jednotlivé předpisy a zákony v různých dobách jeho pokračovatelé. Mnohé předpisy zvl. ty, které se vztahují jasně k chrámu pochází až z doby po návratu Židů z babylonského vyhnanství v 6. stol. př.Kr.

HLAVNÍ POSTAVY: Lidé přinášející oběti (Boží lid) a kněží.

OSNOVA:

- Zákony o přinášení obětí (1-7)
- Vyprávění o ustavení velekněze a prvních obětí (8-10)
- Zákony o čistém a nečistém (11-15)
- Den smíření (16)
- Zákon svatosti (17-26) - svátky (23-25)
- Závěrečné předpisy (27)

Veškerý obsah knihy je promítnut do doby putování Izraele pouští z Egypta do země zaslíbené, ač mnohé předpisy vznikly později. Má se tím připomenout, že v každé době jsme na cestě pouští do zaslíbené země (nebe). Proto je prostředníkem vydání zákona v každé době duchovně Mojžíš. Příjemci a strážci Zákona se stávají levité, resp. Áron a jeho potomci, kněží, kteří převzali do svých rukou kult ve Stanu setkávání a později v Jeruzalémě po vybudování chrámu.

HLAVNÍ MYŠLENKA KNIHY

Zdůrazňuje se **řád** ve stvoření (zákony), nutnost obětí pro přístup k Bohu. I dnes nenaučí-li se člověk něco pro druhého obětovat, nemůže vstoupit do vztahu – jak k Bohu, tak k člověku. Oběti jsou předobrazem oběti Kristovy a mají naučit člověka darovat se, v tom je podstata spásy a věčného života.

DOPORUČENÉ KAPITOLY K PŘEČTENÍ: 1 - 3, 16, 23 a 25

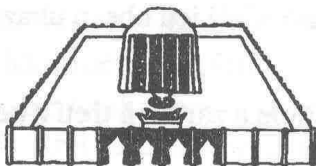
Hlavní události

■ Leviticus - Boží zákony pro izraelský národ

Kapitoly 1 - 27

Kniha Leviticus obsahuje předpisy o

- obětech
- kněžích, potravě, zdraví a každodenním životě
- svátcích
- odměnách a trestech

Kapitoly 1-7: Ustanovení o obětech, které se přinášely ve stanu sekávání. Božím chrámem uprostřed nás je však dnes každý člověk a společenství lidí.

Pro různé účely byly vyžadovány různé obětiny: zvířata, obilí a jiné věci, které se pokládaly na oltář. I dnes můžeme dávat různé dary.

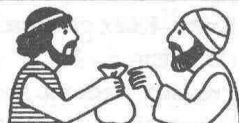
Kapitoly 8 -10: Ustanovení o kněžích. Každý křesťan je knězem-prostředníkem vůči ostatním. Promýšlejme co to pro nás znamená.

Kapitoly 11 - 22: Ustanovení o potravě, zdraví a každodenním životě. Mnoho z nich se týkalo zdraví a čistoty v táboře. My si můžeme uvědomit co znečišťuje naši duši.

Kapitoly 23-25: Ustanovení o slavnostech. Bůh určil přesná pravidla, jak lidé mají slavit svátky. I nám slavení svátků dává příležitost k chvále Pána, k zamýšlení se nad tím co chce Bůh říci nám. Svátek má také přispět k rodinnému i jinému obcenství.

Kapitoly 26 - 27: Odměny, tresty, pravidla. Bůh slíbil lidem požehnání, ale varoval též před neposlušností. Poskytl též návody, jak skládat slib a jakým způsobem dávat Bohu ze všeho co máme.

1-7. KAPITOLA - OBĚTI

Ustanovení která nacházíme v této knize vycházela z citění a zvyklostí lidí před 3 tisíci roky. Většina jich je překonána Novým zákonem. Přesto zde můžeme najít mnoho inspirativního.

Oběti byly spolu s modlitbou základním náboženským projevem snad ve všech náboženstvích. Tímto úkonem se předával dar Bohu a tak se **udržoval vztah** mezi Bohem a lidmi. Oběti však v sobě skrývaly určitá nebezpečí – formalismus a lidskou touhu si darem Boha zavázat a podmanit. Lehce se obětní dar mohl stát úplatkem. Je to podobné jako v mezilidských vztazích – dárkem mohu vyjádřit svou lásku, anebo si chci druhého naklonit, zavázat a případně podmanit.

I když nám obětování zvířat v dnešní době připadá velmi nesympatické, lidé se tak dříve učili **vzdávat se něčeho ze svého** pro Boha i pro druhého, projevovat svou vděčnost Tvůrci a vyznávat svou závislost na něm.

Oběť je tedy především projevem vztahu.

I celý náš život se vztahy k okolí je vyplněn dáváním a přijímáním.

Vrcholem oběti je sebedarování. V pohanských kultech byly známé i lidské oběti. Ty Starý zákon ovšem nedovoloval. Proto bylo obětováno zvíře, jako zástupná oběť za člověka.

V Novém zákoně se poukazuje na oběť Ježíšovu, oběť z lásky, **oběť života pro záchranu přátel**. (Ježíš říká: „Nikdo nemá větší lásku, než ten, kdo za své přátele položí život.“)

Už ve Starém zákoně najdeme připomenutí od Boha, že kultické oběti nejsou tím nejdůležitějším: „Milosrdenství chci, ne oběť“ (Oz 6,6) .

Nebo prorok Micheáš říká: *"Jak předstoupím před Hospodina? S čím se mám sklonit před Bohem na výšině? Mohu před něj předstoupit s oběťmi zápalnými, s ročními býčky? Cožpak má Hospodin zalíbení v tisících beranů, v deseti tisících potoků oleje? Což smím dát za svou nevěrnost svého prvorozence, v oběť za svůj hřích plod svého lůna?" Človče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.* (Mich 6,6-8)

V žalmu 40 stojí: *Oběti ani dary sis nepřál, zato jsi mi otevřel uši. Celopaly a smírné oběti nežádáš, tehdy jsem řekl: „Hle, přicházím. Ve svitku knihy je o mně psáno: Rád splním tvou vůli, můj Bože, tvůj zákon je v mém nitru.“*

Oběť jako projev vztahu (sebedarování) je základem veškerého bytí.

Nalézáme ji v samotném Bohu – v Trojici: Otec se zcela daruje (obětuje) svému Synu a podobně i Syn se zcela odevzdává Otci. A v tomto procesu vzájemného odevzdávání se nalézá i člověk a celý svět. Bůh se mu odevzdává a očekává, že i

člověk a svět se mu v Kristu odevzdá. Podobně v každém vztahu se odevzdáváme druhému a on nám.

Vztah mezi člověkem a Bohem byl však narušen a proto ho je třeba obnovit.

Lidé se o to snažili odpradávná. Cestou obnovy bylo ono obětování, bohužel se často zapomínalo na jeho hlavní smysl (viz citáty proroků výše) a docházelo ke zmíněnému formalismu.

Všechny oběti byly předobrazem jediné dokonalé oběti Ježíše Krista. Oběti z čisté lásky, totálního sebedarování se Bohu. A do této oběti zahrnul Kristus všechny a všechno, když se ztotožnil s každým z nás. Na svá bedra vzal všechen náš hřích, všechny naše bolesti ale i celý svět. Potom je i každá oběť, sebedarování, snášené utrpení atd. zahrnuto **v jediné Kristově oběti. A ta (spolu s naší účastí na Jeho oběti) obnovuje naplno vztah Boha a člověka a je základem spásy a věčného života.**

Starozákonní oběti můžeme rozdělit do dvou skupin:

- darovná- kdy celý dar (zvíře, plodiny apod.) byl Bohu darován
- obecenstevní – kdy se část obětního daru darovala Bohu a část tomu, kdo obětoval

DALŠÍ DĚLENÍ OBĚTÍ

A. CELOPALY.

Celopal "ola", řecky holokautoma, byla oběť, při které se spalovalo vše, kromě kůže. Nejstarší zmínku o něm nacházíme ve zprávě o potopě (Gen. 8, 20). Celopal pokládali ze všech obětí za nejvznešenější, protože se jím nejdokonaleji symbolizovalo Boží panství nade vším a při obětech za hřích oheň poukazoval na hrůzu hříchu a velikost provinění porušující vztah mezi Bohem a člověkem, i potřebu totálního sebedarování se Bohu.

- a) celopaly veřejné, které byly nařizeny samotným zákonem a obětovaly se jménem celého národa: ranní a večerní oběť beránka (Ex. 29, 38-42), oběť sobotní (Num. 28, 9n), oběti sváteční.
- b) celopaly soukromé, které přinášeli jednotlivci buď dobrovolně nebo ze slibu nebo dle nařízení zákona ve spojení s určitými činy

Tyto zápalné oběti můžeme chápat jako předobraz „vzplanutí nadšením a láskou pro Krista“. Planeme-li horlivostí pro Pána, je v tom i obětování se, neboť spotřebováváme svou energii. Jsme-li však napojeni na Pána, pak podobně jako Mojžíšův keř nevyhoříme. Prosme za to, abychom v tomto smyslu hořeli.

B. POKOJNÁ OBĚŤ

Byla výrazem přátelství, vděčnosti a chvály. Byla rozšířena hlavně v době před vybudováním chrámu v Jeruzalémě. Byla přinášena dobrovolně. Spálen byl pouze tuk, ledviny a játra. Ostatní části snědli obětující jako slavnostní hostinu, srov. 1S 1. Byla to oběť, kterou se **obnovovalo společenství s Bohem i lidmi**. Na ni navazuje i Večeře Páně.

Při těchto obětech si člověk uvědomil svou závislost na Bohu. Přináší částku z toho, co přijal od Něj na poli, v zahradě a ve stádě a prostřednictvím kněží to odevzdá Bohu – spálen je buď celý dar, nebo část.

I dnes je potřebné se scházet u společného jídla. To spojuje – nás navzájem, i s Bohem. Leckdy je to také spojeno s obětí (opustit pohodlí domova, překonat předsudky, něčím přispět na pokrm, apod.)

C. SMÍRNÉ OBĚTI – oběti za hřích, či za neúmyslné provinění, nebo při kultickém očišťování

Přinášely se o různých svátcích a pak při zákonem vyjmenovaných případech. Druh obětovaného zvíře se řídil společenským postavením chybujícího, velikostí hříchu, kterého se dopustil a jeho majetkovými poměry. Chudý mohl např. obětovat jen dvě hrdličky nebo holubičky, případně jen mouku. (Lev. 5, 11)

I dnes můžeme vyvažovat svá provinění svou štědrostí, tím že přispějeme svým darem na charitativní či církevní potřeby a bližnímu vynahradit ublížení svou láskou.

KREV

Krev byla pokládána za sídlo života a duše. Požívat něčí krev pak znamenalo se spojovat s jeho životem, s jeho duchem. V pohanských magických obřadech se prostřednictvím krve nějakého posvátného zvířete, které představovalo božstvo, člověk s tímto božstvem spojoval. Stejně tak se i společným pitím krve lidé spojovali navzájem. Proti těmto magickým praktikám platil v Izraeli zákaz požívání krve. Krev z obětovaných zvířat se vylévala do země – navracela se tak (i život) k Bohu. Krví byla také skrápěna opona chrámu, schrána úmluvy, oltář a někdy také lid. Smyslem této ceremonie bylo ukázat, že Boha a člověka spojuje krev – tedy život. Jsme s Bohem jedné krve=jednoho Ducha. Krev ovšem poukazuje také na utrpení a smrt, čímž je předobrazena skutečnost, že **k obnově jednoty s Bohem dojde jen skrze utrpení a smrt**. Je to předobraz oběti Kristovy, jehož krev jedinečně roztrhla oponu oddělující člověka a Boha. Krví se také zpečetřovalo přátelství a smlouvy (naříznutí paží a spojení vytékající krve). Poukazovalo se opět na propojení obou stran i na věrnost na život i na smrt.

Z toho všeho je vidět, že tyto praktiky (ovšem i ty pohanské) byly předobrazem pravé oběti – položení života jednoho za druhého, jak to vidíme na oběti Ježíšově. Apoštol Pavel říká: „*Vybízím vás, bratří, ... abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť; to ať je vaše pravá bohoslužba.*“ *Ř 12,1*

D. PŘÍDAVNÉ OBĚTI

Byly přidávány k obětem zvířat – šlo o mouku, olej, nekvašený chléb. Vše bylo projevem vděčnosti Bohu. Část byla spálena, část dostali kněží jako podíl a zároveň obživu. Kněží, kteří se starali o provoz svatyně a také o vzdělanost a kulturu v národě tedy žili z obětí. Podobné je to i dnes, kdy duchovenstvo je placeno z darů nashromážděných (v dějinách) věřícími.

5. kapitola dotyk nečistého – šlo o zabránění magickým praktikám, styku se světem démonů – tak jak to chápali pohané

6.- 10. kapitola pokyny pro kněze. Kněz je prostředník mezi Bohem a lidmi. Podobně i každý křesťan. Rod Levi, synové Áronovi jsou určeni za kněze. Neměli přilnout k pokladům země, proto jim v zaslíbené zemi nic nepatří. Levité jsou znamením toho, že Boží lid má zůstat na zemi poutníkem, jehož jediným bohatstvím je Bůh sám. Neměli bychom příliš přilnout k majetku a pozemským věcem. Měli bychom být vždy připraveni vše opustit a hledat Boží království (láskyplné vztahy) - to ostatní nám bude přidáno: Mt 6,33: *„Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“* Kněží to mají ztělesnit svým životem.

Měli také např. udržovat oheň ve svatyni. To je posláním i nás udržovat oheň ducha – v sobě, v Církvi, a předávat oheň lásky světu kolem nás. Zároveň nesměli přinášet „cizí oheň“ tedy z jiných obětí – jiného ducha. (viz kap.10)

11. kapitola čisté a nečisté. To že určitá zvířata jsou prohlášena za nečistá, má důvod v pohanských náboženských praktikách – byla považována za obraz božstva, za posvátná. Proto jsou Izraelcům zakázána – aby nesváděla k pohanským praktikám. Např. vepř-posvátný u Kenanejců –původních obyvatel Palestiny, orel- v Asýrii, Římě, Fenicii; zajíc – u Arabů

12. kapitola očišťování rodičky. Důvodem jsou opět magické pohanské rituály. Pokušení bylo překonáno obětními praktikami izraelského náboženství.

13. a 14. kapitola malomocenství. Šlo jednak o hygienické předpisy ale také o duchovní. Za nečisté bylo považováno vše, co souviselo se smrtí. Šlo tedy o ochranu před smrtí.

Dnes můžeme malomocenství chápat duchovně jako mít málo moci konat dobro. Je třeba se chránit před leností a rozkladem vztahů.

15. kapitola pohlavní nečistota. Šlo o zabránění pohanských kultů plodnosti. Očišťování, které se týká zvířat a oblasti sexu, oddělovalo lid od všelijakých pohanských praktik a názorů jejich okolí. S těmito řádami se setkáváme v NZ (např. oddělení malomocných; apoštol Petr má jíst nečistá zvířata (Sk 10) jako podobenství o přijetí pohanů do církve. V Kristu jsou tyto příkazy překonány, ale ve své době měly obrovskou cenu. Díky nim si Izrael uchoval víru a identitu, jinak by splynul s okolními národy.

I dnes je aktuální správný vztah k sexualitě-nezbožovat ji, ale ani nepodceňovat, vyhýbat se vulgarizaci a vnímat ji jako projev lásky nikoliv sobectví.

16. kapitola Řád pro Den smíření - jóm ha-kippurim (Lv 23,27 – od slova „přikrýt“ - hřích) . Šlo o den 10. měsíce tišri

V tento den vykonává velekněz obřad smíření všeho lidu s Bohem. Jsou zde popsány vnitřní předpisy pro kněze a pro obřady, jimž lidé nemohli být přítomni. Lidé zůstávali doma a drželi pracovní klid a půst.

V tento den velekněz jedinkrát v roce vstupoval s obětní krví až do svatyně svatých. - před tvář Boží s prosbou, aby oběť přijal a očistil tak svůj lid od hříchu.

Krev (viz výše) je symbolem propojení všeho, i utrpení, které mu předchází. Krev = život a duch, opět spojuje Boha a člověka. Předchází mu ovšem oběť. Velekněz musel nejprve vykonat oběť sám za sebe. (dva berani a býček) a teprve pak za národ. Přípravné obřady se konaly již týden předem. Velekněz musel probdít celou noc mezi třemi kněžskými, kteří měli dbát, aby neusnul. (viz *souvislost s Getsemany*) Při obřadech měl na sobě bílé roucho a náprsník: (Ex 28), ve kterém bylo 12 drahokamů se jmény 12 kmenů izraelských. Připomínka toho, že velekněz je nese na srdci, že stojí před Bohem jako zástupce všech kmenů. Podobně nese Boží Syn na srdci všechen lid, aby se za něj přimlouval a **také my bychom měli nést v srdci před Pána své bližní.**

Obětování byli dva kozlové. Jeden jako oběť za hřích na oltáři (celopal), na druhého kněz vložil ruce na znamení složení všech hříchů Izraele. Ten je pak symbolem zatracení a je vyhnán do pouště. První znamenal odpuštění, druhý odstranění zla. I my v životě něco odpouštíme a něco od sebe odvrhneme.

Lv 16,21: *Áron vloží obě ruce na hlavu živého kozla. Vyzná nad ním všechny nepravosti Izraelců a všechna jejich přestoupení se všemi jejich hříchy a vloží je na hlavu kozla; pak ho dá připraveným mužem vyhnat do pouště. Kozel na sobě ponese všechny jejich nepravosti do odlehlé země. Toho kozla vyžene na poušť.* (symbol zániku) – tak i hřích je odnesen pryč od Izraele.

Smíření – obnova vztahů, je jedním ze základů uzdravení tohoto světa. Proto stálo na počátku občanského roku, jako podmínka nového života. Smířme se též!

Zákon svatosti (17.-26. kap.)

ve všech oblastech se má zrcadlit Boží svatost – tj. oddělenost od všeho zlého.

17. kapitola o krvi – viz výklad výše

18. kapitola Řád pohlavního života: zákaz pohlavního styku mezi příbuznými, homosexuality, styku se zvířetem Šlo o zvyky, které byly běžné u okolních národů – a byly také spojeny s jejich náboženstvím a magií.

19. kapitola rozmanité předpisy pro každodenní život, vidíme zde ohled na bližního, na chudé a hosty (verš 9 a 10), na slepé a hluché (verš 14).

20. kapitola hrdelní zločin je - oběť dítěte (Molochovi) , spiritismus, cizoložství,

21. kapitola zvláštní předpisy pro kněze, nesmí se dotknout zesnulých, nesmí si vzít vdovu ani rozvedenou, nesmí mít tělesnou vadu, ale má nárok na svůj díl z obětí, kněz svou dokonalostí má připomínat dokonalého Boha

22. kapitola obětní dávky, co se smí použít k oběti a co nikoli, mládě až osmý den, pouze bez vady. Proč? Dali bychom snad přátelům vadný dárek?

IV díl 23-25 předpisy pro kalendář

23 kalendář svátků.

Svátky neměly jen upomínat na důležité události v dějinách spásy, ale **chtěly tyto události zpřítomnit**. I my při nich je takto můžeme prožívat.

Základem svátků je **sobota**-tedy 7. den v týdnu, den odpočinku Božího. Připomíná kam směřují dějiny stvoření-k dovršení v nebi, v harmonii všeho. Odpočinek je předepsán i otrokům a zvířatům. Tento den má být dnem radosti. To je jistě inspirace i pro nás.

I. Velikonoce 14. dne měsíce abíbu (později nazývaného nisan) což byl první měsíc náboženského roku, se slavila Pascha s obětovaným beránkem. Byla to památka na vysvobození z Egypta. Slovo pascha znamená přejítí a připomíná jednak přejítí anděla smrti přes izraelské domy v Egyptě označené krví beránka, aniž jim ublížil. A jednak připomíná přejítí Izraelců přes moře. V každé rodině se měla konat hostina s beránkem, který byl před tím zabit v chrámě. Pak následovalo sedm dní nekvašených chlebů, což byl původně zemědělský svátek spojený s děkováním za první úrodu (ječmene).

I nás Bůh osvobozuje od toho co nás zotročuje a dává nám chléb. Chléb pozemský i nebeský, jímž je Kristovo tělo. (svátost i společenství Církve)

II Letnice – hebr. Šavuot, zvaný též Svátek týdnů, (sedm týdnů po Velikonocích, tedy 7x7 dní= 50. den po velikonocích)konec sklizně (dožínky). Slavil se 6. dne měsíce sívanu. Původ svátku je zemědělský, je to svátek ukončení sklizně pšenice. Byl mu však prisouzen náboženský význam: dovršení Velikonoc-připomenutí uzavření smlouvy s Bohem na hoře Sinaj. To je také jakýsi plod osvobození z otroctví – přijetí zákona svobody (Desatera).

Dílo spásy se i dnes završuje přijetím „nového zákona v srdci“ - Ducha svatého.

III: Roš ha-šana, doslova „hlava roku“-**Den troubení, Nový rok**,

Slavil se 1.- 2.dne měsíce tišri (dřívější jméno měsíce je etanim). Byl to začátek občanského roku. Dle tradice je to den stvoření Adama. Poukazuje se tak na každoroční obnovu stvoření. Od tohoto dne se počítá židovský kalendář.

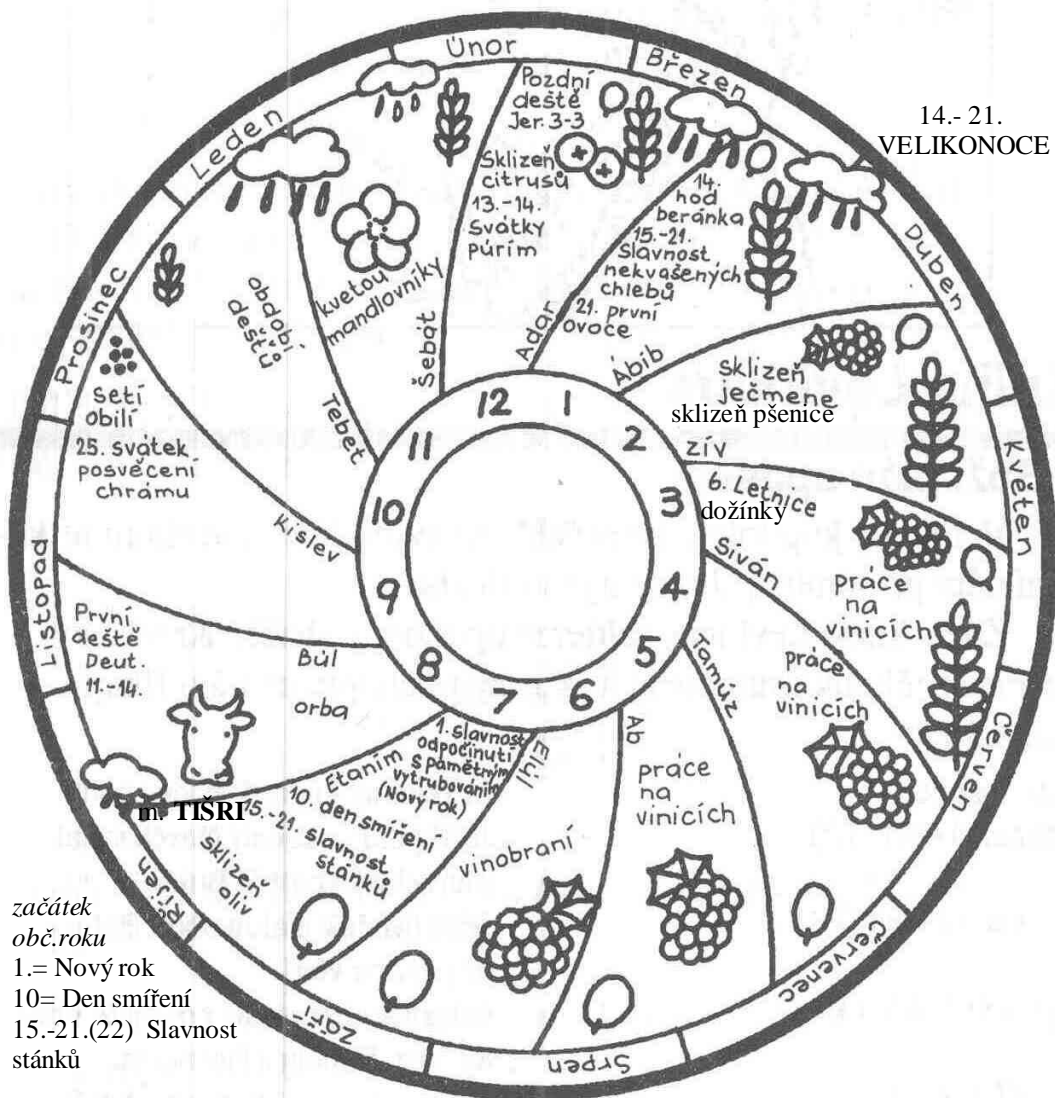
V chrámě se v některých dobách v tomto podzimním období slavil i svátek znovunastolení vlády krále-Hospodina, kdy nejprve byla vynesena schrána úmluvy ke Gíchonskému prameni a pak slavnostně zase do chrámu přenesena. (naznačeno znovunastolení Boží vlády)

Souvislost s vodou – i s počátkem období dešťů připomíná vodstvo při stvoření světa. **My zde můžeme cítit připomínku křtu – znovuzrození z vody a Ducha a vnesení Boží přítomnosti do chrámu srdce.**

Nový rok se v určité době slavil spolu s následujícím dnem smíření a svátkem stánků. Koneckonců Nový rok, jako příležitost k novému začátku souvisí se smířením-obnovou všech dobrých vztahů a s díkůvzdáním za vše dobré.

KALENDÁŘ SVÁTKŮ

IV: Den smíření, slavil se 10. dne měsíce tišri (etanim) - *podzim*
viz komentář k 16. kapitole

V: Svátek stánků – Sukkót slavil se 15.-22. dne měsíce tišri (etanim)
Původ svátku je také zemědělský, šlo o vinobraní, tedy oslavu úrody, o
díkůvzdání. Izraelci ho spojili s připomínkou putování do zaslíbené země přes
poušť. To měly připomínat stánky (na poušti Izrael přebýval ve stanech). V nich
na památku měli Izraelci v době slavení přebývat. Byl to neradostnější svátek.
V době, kdy stál již chrám, byl spojen s čerpáním vody u Gichonského pramenu
v Jeruzalémě a s vyléváním vody na oltář. V tomto měsíci začínalo období dešťů
a tak se připomínalo (po celý měsíc) nové stvoření. O tomto svátku čteme
v Novém zákoně v Janově evangeliu 7,37: „*V poslední hlavní den svátků Ježíš
vystoupil a zvolal: Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije...*“ I na poušti (i té
duchovní v něm životě) může vytrysknout občerstvující pramen.

**Sedmidenní svátek se zakončením v 8. dni může připomenout, že po našem
putování pouští tohoto světa nás čeká den vzkříšení, nekonečný ráj (8!).
Stánky nám mohou připomenout potřebu našeho sepětí s přírodou.
Dále tento svátek vybízí k vděčnosti za všechny dary přírody.**

24. kapitola: obsluha svícnu a obětní chleby I naším úkolem je udržovat světlo a
oheň lásky ve všech našich chrámech. (z kamene, v srdci, ve společenství) a
přinášet Pánu dobré plody svého života.

25.kapitola: rok odpočinutí a milostivý rok. Každý sedmý rok se má konat
odpočinutí polí a vinic. Jíst se mělo jen to, co vyrostlo samo, anebo se měly
spotřebovat zásoby. Lidé se tak učili spoléhat na Pána. V tomto roce se měli
Izraelité věnovat více studiu Zákona.

Každý **padesátý rok** (7x7) se má slavit milostivý rok, kdy se majetek měl vrátit
do rukou původních majitelů. (*podle toho se počítala cena pronajaté půda - podle
let, které zbývaly do milostivého léta*) Také se měli propouštět otroci.

Tato ustanovení se však příliš nedodržovala. V Písmu najdeme vyjádření, že
porážka od Babyloňanů v r. 586 př.Kr. byla trestem za nezachovávané soboty,
sobotní a milostivé roky .

Tato kapitola možná ještě čeká na své naplnění v dnešní době.

26.kapitola: požehnání a zlořečení Ti kdo budou Boží hlas v životě poslouchat,
dosáhnou štěstí, ti kdo ne, zakusí neblahé důsledky- budou vydáni nepřátelům a
dravé zvěři, ztratí Boží ochranu a v zemi bude hlad. Ale i když se to stane,
Hospodin na ně nezapomene. Smlouvy s otci budou platit dál.

27. kapitola o slibech, zasvěcení a desátcích – ty je třeba plnit a není možné je
libovolně zaměňovat- **I dnes můžeme vše dobré zasvěcovat Pánu a pamatovat
na Něj ve všem co děláme. Dar Jemu odevzdáváme skrze dar bližním.**

Lv 19, 9-18: Až budete ve své zemi sklízet obilí, nepožneš své pole až do samého kraje a nebudeš paběrkovat, co zbylo po žni. Ani svou vinici úplně nevysbíráš, nebudeš na své vinici paběrkovat spadaná zrnka; ponecháš je pro zchudlého a pro hosta. Já jsem Hospodin, váš Bůh. Nebudete krást ani obelhávat a podvádět svého bližního. Nebudete křivě přísahat v mém jménu, sice znesvětiš jméno svého Boha. Já jsem Hospodin. Nebudeš utiskovat a odírat svého druha. Výdělek dělníka, kterého si najmeš, nezůstane u tebe do rána. Nebudeš zlořečit hluchému a slepému nepoložíš do cesty překážku, ale budeš se bát svého Boha. Já jsem Hospodin. Nedopustíte se bezpráví při soudu. Nebudeš nadržovat nemajetnému ani brát ohled na mocného; budeš soudit svého bližního spravedlivě. Nebudeš se chovat ve svém lidu jako utrhač, nebudeš ukládat svému bližnímu o život. Já jsem Hospodin. Nebudeš ve svém srdci chovat nenávist ke svému bratru, ale budeš trestat svého bližního podle práva, a neponeseš následky

Lv 25, 35 -38: Bude-li přebývat s tebou ve vaší zemi někdo jako host, nebudete mu škodit. Ten, kdo bude s vámi přebývat jako host, bude vám jako domorodec mezi vámi. Budeš ho milovat jako sebe samého, protože i vy jste byli hosty v zemi egyptské. Já jsem Hospodin, váš Bůh. Nedopustíte se bezpráví při soudu, při měření, vážení a odměřování. Budete mít poctivé váhy, poctivá závaží, poctivé míry velké i malé. Já jsem Hospodin, váš Bůh, já jsem vás vyvedl z egyptské země. Proto dbejte na všechna má nařízení a všechny mé řády dodržujte. Já jsem Hospodin."

CÍLEM KNIHY

bylo spojit s příběhem Exodu nejen starší podání o praotcích a předvěk (Gn), ale také vydání zákona (Ex) a založení kultu na Sinaji. Dnes nebudeme číst tuto knihu z nějakých zvláštním zalíbením. Je v ní mnoho cizího. Právě ona však určovala každodenní život Izraele. Bez ní bychom nerozuměli NZ a oběti Ježíše Krista. Ve srovnání s náboženstvím okolních národů teprve vysvitne, jak jiný byl vztah Izraele k Hospodinu, jak čistá to měla být služba bez vší magie, kouzel, podlézání. Navíc se služba Bohu stála prolínala se vztahem k bližnímu - zvláště sociálně slabšímu.

SOUHRNĚ:

Genesis zvěstuje div stvoření a Izraele, jakožto zvláštního lidu.

Exodus oznamuje dílo vykoupení, vyvedení z modlářství a otroctví v Egyptě.

Leviticus vyhlašuje očistu a posvěcení lidu Děje se tak krví a obětí při službě rodu Leví.